

PASŪTĪTĀJA PIENĀKUMI DARBA AIZSARDZĪBĀ BŪVNIECĪBAS NOZARĒ

PASŪTĪTĀJA PIENĀKUMI DARBA AIZSARDZĪBĀ BŪVNICĪBAS NOZARĒ

Kad kāda privātpersona, iestāde vai uzņēmums nolemj, ka vēlas kaut ko būvēt, tad ne vienmēr tam kā **būvniecības ieceres ierosinātājam** ir skaidrs, ka viņam kā **pasūtītājam** ir pienākums ne tikai finansiāli nodrošināt visu būvniecības procesu, bet tam ir noteikti arī konkrēti pienākumi **darba aizsardzības jomā**. Šo pienākumu nepildīšana neatkarīgi no iemesliem var novest gan pie kavēšanās būvniecības procesā, gan arī, kā rāda citu ES dalībvalstu tiesu prakse, pat pie pasūtītāja stāšanās tiesas priekšā, kas notiesājoša sprieduma gadījumā var nozīmēt būtiskus naudas sodus, bet gadījumā, ja pasūtītājs ir fiziska persona, dažreiz var beigties pat ar reāliem cietumsodiem.

Šis materiāls ir paredzēts, lai īsumā informētu jebkuru būvprojekta vai būvdarbu pasūtītāju un būvuzraudzībā iesaistītos speciālistus par būtiskākajām ar darba aizsardzību saistītajām prasībām, plānojot un veicot būvdarbus.

Būvniecības nozarē nelaimes gadījumu risks darbā ir lielāks nekā vidēji tautsaimniecībā, un letālo nelaimes gadījumu risks – pat vairākas reizes lielāks. Daudzi šajā nozarē nodarbinātie var neatgriezeniski sabojāt savu veselību, saslimstot ar kādu arodslimību. Būtisks iemesls tam var būt tieši organizatoriska rakstura trūkumi, plānojot un realizējot konkrētu būvniecības procesu.

Svarīgākie **pasūtītāja pienākumi** darba aizsardzības jomā ir noteikti MK noteikumos “Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus” (pieņemti 25.02.2003.) (turpmāk tekstā – Noteikumi). Šo Noteikumu uzdevums un mērķis ir samazināt vai novērst risku būvniecībā strādājošo veselībai un dzīvībai ar atbilstošu darba aizsardzības prasību ievērošanu un ar piemērotu to organizācijas un koordinēšanas pasākumu iestrādāšanu būvprojekta realizācijā.

Starp šiem pasākumiem var minēt Noteikumu prasībām atbilstošu:

- darba aizsardzības koordinatoru norīkošanu katrā no būvniecības posmiem;
- darba aizsardzības plāna sagatavošanu konkrētajam būvobjektam.

Veicot būvdarbus, papildus šiem Noteikumiem ir jāievēro arī **vispārējās darba aizsardzības prasības**:

- attiecībā uz darba aizsardzības sistēmas organizēšanu būvniecības uzņēmumos;
- attiecībā uz konkrētu darba aizsardzības pasākumu ievērošanu (piemēram, apmācību, individuālās aizsardzības līdzekļu lietošanu, vakcinācijām u. tml.).

Būtiskākā informācija par šīm prasībām ir iekļauta šī materiāla beigās.

PROJEKTA VADĪTĀJS

Lai gan pasūtītāja galvenie pienākumi ir saistīti ar projekta sagatavošanas posmu, kad pasūtītājam ir jānorīko personas, kas nodrošinās Noteikumos paredzētos pienākumus, tomēr arī projekta izpildes posmā pasūtītājam būtu regulāri jākomunicē gan ar personām, ko tas norīkojis, gan ar citām būvprojektā iesaistītajām personām. Reizēm var būt situācijas, kurās ir nepieciešama pasūtītāja iejaukšanās, lai novērstu būvdarbu veicēju neatbilstošu attieksmi pret darba aizsardzības prasībām, tāpat dažreiz pasūtītājam var nākties mainīt galveno būvdarbu veicēju.

Kā jau minēts, Noteikumi nosaka virkni pienākumu pasūtītājam darba aizsardzības jomā, taču, ņemot vērā, ka pasūtītājam var arī nebūt pietiekami daudz laika vai nepieciešamo zināšanu darba aizsardzības jomā saistībā ar būvniecību, tie arī pieļauj, ka šo pienākumu veikšanai pasūtītājs drīkst norīkot attiecīgajos jautājumos kompetentas personas:

*6. Projekta sagatavošanai, izpildei vai izpildes uzraudzībai **pasūtītājs norīko projekta vadītāju** – fizisku vai juridisku personu, kas rīkojas pasūtītāja vārdā (piemēram, galveno būvdarbu veicēju vai atsevišķu būvdarbu veicēju).*

Ja pasūtītājs nenorīko projekta vadītāju, viņš pats uzņemas šajos noteikumos noteiktās projekta vadītāja tiesības un pienākumus.

Praksē atsevišķos gadījumos, kad tiek veikti iepirkumu konkursi, pasūtītājam nav zināms nedz projektēšanas darbu, nedz būvdarbu izpildītājs, līdz ar to nav iespēju “automātiski” norīkot tos kā projekta vadītājus. Jāatzīmē, ka pasūtītāja intereses ne vienmēr un visos gadījumos būs identiskas būvdarbu veicēju interesēm (kaut vai attiecībā uz izmaksām un kvalitāti), tāpēc pasūtītājam izdevīgāk būtu izmantot būvniecībā (un arī darba aizsardzībā) kompetentu, bet no būvdarbu veicējiem neatkarīgu personu.

Vienmēr jāatceras, ka saskaņā ar Noteikumiem projekta vadītāja norīkošana ir obligāta, taču, ja pasūtītājs tādu nenorīko, tad viņam pašam ir jāveic projekta vadītāja pienākumi. Daudzos gadījumos lielu būvniecības projektu realizēšanai pasūtītājam ir ērtāk norīkot projekta vadītāju.

Praksē viens no ērtākajiem un labākajiem risinājumiem varētu būt tāds, ka par projekta vadītāju tiek norīkota persona, ar ko pasūtītājs paredzējis slēgt būvuzraudzības līgumu. Būvniecības likumā (pieņemts 09.07.2013.) noteikts, ka tikai pasūtītājs ir atbildīgs par būvuzrauga izvēli un ka pasūtītājam nav tiesību pilnvarot kādu citu veikt būvuzrauga izvēli. Savukārt Vispārīgie būvnoteikumi

(MK noteikumi Nr. 500, pieņemti 19.08.2014.) paredz, ka galvenajam būvdarbu veicējam ir jāsaskaņo ar būvuzraugu visi līgumā neminētie atsevišķie būvdarbu veicēji, kuri tiek piesaistīti konkrētu darbu veikšanai. Būvuzraugam ir arī pienākums informēt pasūtītāju par visiem būvobjektā nodarbinātajiem atsevišķajiem būvdarbu veicējiem.

Tātad, ja pasūtītājs veiktu būvuzrauga izvēli jau pašā būvprojekta atbilstības sākuma stadijā, tad būvuzraudzības līgumā būtu iespējams ietvert arī projekta vadītāja pienākumus. Arī no būvuzraudzības pienākumu veikšanas viedokļa šādai izvēlei ir tāda priekšrocība, ka būvuzraugs par konkrēto būvprojektu būtu lietas kursā, sākot no projekta sagatavošanas posma – projektēšanas. Pasūtītājs par projekta vadītāju var izraudzīties arī kādu no personām, kas iesaistīta projektēšanas procesā, jo šāda personai jau būs informācija par pasūtītāja vēlmēm.

Ja paredzams, ka būvdarbus veiks vairāk nekā viens būvdarbu veicējs (kā tas reāli ir sagaidāms lielā vairumā tradicionālo būvprojektu), tad pasūtītājam ir pienākums nodrošināt atbilstošu koordināciju, uzticot šo pienākumu veikšanu darba aizsardzības koordinatoram (koordinatoriem) projekta sagatavošanas posmā un darba aizsardzības koordinatoram projekta izpildes posmā.

Par projekta vadītāju iespējams nolīgt arī darba aizsardzības koordinatoru projekta sagatavošanas posmam (turpmāk – darba aizsardzības projekta sagatavošanas koordinators). Šādā gadījumā pasūtītājam līgumā ar šo personu būtu jāparedz, ka viņš turpinās pildīt projekta vadītāja pienākumus (t. i., pārstāvēs pasūtītāja intereses) arī projekta izpildes posmā. Ideālā gadījumā pasūtītājs šai personai varētu uzticēt arī darba aizsardzības koordinatora (turpmāk – darba aizsardzības projekta izpildes koordinators) pienākumus projekta izpildes posmā. No pasūtītāja viedokļa šādam risinājumam būtu daudz priekšrocību, līdzīgi kā būvuzrauga norīkošanai par projekta vadītāju, tomēr jāatceras, ka Noteikumos darba aizsardzības koordinatoriem ir noteiktas konkrētas kompetences prasības.

DARBA AIZSARDZĪBAS KOORDINATORI

Noteikumos noteikts:

7. Darba aizsardzības koordinators projekta sagatavošanas posmā ir fiziska vai juridiska persona, kurai pasūtītājs vai projekta vadītājs ir uzticējis šo noteikumu 15. punktā minēto pienākumu veikšanu projekta sagatavošanas posmā (turpmāk – projekta sagatavošanas koordinators). Ja projekta sagatavošanas koordinators ir juridiska persona, tā nodrošina, ka projekta sagatavošanas koordinators funkcionē fiziska persona, kas atbilst šo noteikumu 7.¹ punktā minētajām prasībām.

Latvijā darba aizsardzības koordinators projekta sagatavošanas posmā jābūt ar arhitekta prakses vai būvprakses sertifikātu projektēšanas jomā un jābūt apguvušam Noteikumos noteikto zināšanu minimumu darba aizsardzībā atbilstoši MK noteikumos Nr. 749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" (pieņemti 10.08.2010.) noteiktajam:

7.¹ Par projekta sagatavošanas koordinators tiesīga būt persona, kas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir saņēmusi arhitekta prakses sertifikātu vai būvprakses sertifikātu projektēšanas jomā un atbilst vismaz vienai no šādām prasībām:

7.¹ 1. apguvusi pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā (teorijas sadaļu) un specializētās darba aizsardzības zināšanas būvniecībā;

7.¹ 2. ieguvusi pirmā vai otrā līmeņa augstāko izglītību darba aizsardzības jomā.

Vēl jāatceras, ka darba aizsardzības pamatlīmeņa apmācību programmas mainījās 2013. gada 30. jūnijā, tāpēc, ja izglītība apgūta pirms šī datuma, tad programmas apjoms bija 160 stundas, bet pēc šī datuma bija jāapgūst pamatlīmeņa apmācības programma 60 stundu garumā un specializētais modulis 40 stundu apmērā tieši par darba aizsardzību būvniecībā.

Praksē pasūtītājam būtu jāpārlicinās, vai konkrētajai personai ir pietiekama pieredze tieši būvniecības projektu un darbu uzraudzībā.

Savukārt attiecībā uz darba aizsardzības koordinators projekta izpildes posmā Noteikumos ir šādas prasības:

8. Darba aizsardzības koordinators projekta izpildes posmā ir fiziska vai juridiska persona, kurai pasūtītājs vai projekta vadītājs ir uzticējis šo noteikumu 16. punktā minēto pienākumu veikšanu projekta izpildes posmā (turpmāk – projekta izpildes koordinators). Ja projekta izpildes koordinators ir juridiska persona, tā nodrošina, ka projekta izpildes koordinators funkciju īsteno fiziska persona, kas atbilst šo noteikumu 8.¹ punktā minētajām prasībām.

8.¹ Par projekta izpildes koordinatoru tiesīga būt persona, kas:

8.¹ 1. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir saņēmusi būvprakses sertifikātu būvdarbu vadīšanas un būvuzraudzības jomā un atbilst vismaz vienai no šādām prasībām:

8.¹ 1.1. apguvusi pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā (teorijas sadaļu) un **specializētās darba aizsardzības zināšanas būvniecībā;**

8.¹ 1.2. ieguvusi pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzības jomā;

8.¹ 2. ieguvusi otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību darba aizsardzības jomā.

Tātad saskaņā ar Noteikumu prasībām darba aizsardzības projekta izpildes koordinators gadījumos, ja ir iegūta otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība darba aizsardzībā, var būt persona bez izglītības būvniecības vai arhitektūras jomā. Protams, arī šādos gadījumos pasūtītājam ieteicams pārliecināties, vai izraudzītajam pretendētājam ir atbilstošas praktiskās zināšanas un pieredze būvniecības jomā (piemēram, vai maģistra darbā ir apskatīta ar būvniecību saistīta problemātika, vai persona ir apguvusi kādu no izglītības programmām būvniecībā vai arhitektūrā u. tml.).

Noteikumi arī pieļauj, ka par darba aizsardzības projekta izpildes koordinators var strādāt persona, kura apguvusi tikai pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā, bet papildinājusi tās ar specializētajām darba aizsardzības zināšanām būvniecības jomā, ja tai ir būvprakses sertifikāts būvdarbu vadīšanas un būvuzraudzības jomā. Jāpievērš uzmanība tam, ka šādām personām ir jābūt abu šo nozaru sertifikātiem.

Tādējādi praksē, lai darba aizsardzības projekta sagatavošanas koordinators varētu pildīt arī darba aizsardzības projekta izpildes koordinatora pienākumus, pastāv vairākas iespējas, piemēram, viņam papildus jāiegūst:

- otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība darba aizsardzības jomā;
- būvprakses sertifikāti būvdarbu vadīšanas un būvuzraudzības jomā.

Noteikumi paredz arī iespēju gadījumos, kad būvdarbus veic vairāki atsevišķu būvdarbu veicēji (apakšuzņēmēji), pasūtītājs (vai tā pilnvarotā persona) var iecelt arī vairākus darba aizsardzības koordinatorus.

Svarīgi uzsvērt, ka saskaņā ar Noteikumiem pamata atbildība par darba aizsardzības prasību ievērošanu ir pasūtītājam (vai viņa norīkotam projekta vadītājam), tāpēc darba aizsardzības koordinatoru izvēlei un kvalifikācijai jāpievērš liela uzmanība:

*10. Projekta sagatavošanas koordinators un projekta izpildes koordinators iecelšana **neatbrīvo pasūtītāju un projekta vadītāju** no atbildības par darba aizsardzības prasību ievērošanu.*

Pasūtītājam jāapzinās: ja viņš būs izvēlējis formāli atbilstošu, bet faktiski nekompetentu personu darba aizsardzības koordinators pienākumu veikšanai, tad problēmu gadījumos par darba aizsardzības prasību neievērošanu nāksies atbildēt viņam pašam. To parāda arī precedenti citās Eiropas Savienības valstīs, kur atsevišķos gadījumos šādās situācijās ir pieņemti notiesājoši spriedumi. Tikai pēc tam pasūtītājs regresa kārtībā varēs vērsties pret projekta vadītāju vai darba aizsardzības koordinatoriem.

Darbs tranšeju tuvumā un tranšejās ir īpaši bīstams zemes nogruvumu dēļ

DARBA AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Būtiskākais dokuments, par kura esamību ir atbildīgs pasūtītājs, ir darba aizsardzības plāns, kurš jāizstrādā gadījumos, kad būvdarbus veic vairāki būvdarbu veicēji, būvdarbi pārsniedz noteiktu apjomu vai arī ir jāveic paaugstinātas bīstamības būvdarbi.

Noteikumi nosaka:

*11. **Pasūtītājs nodrošina**, lai pirms būvdarbu uzsākšanas tiktu izstrādāts **darba aizsardzības plāns** saskaņā ar šo noteikumu IV nodaļu, ja:*

- 11.1. būvlaukumā būvdarbus veic vairāki atsevišķu būvdarbu veicēji;*
- 11.2. tiek veikts kāds no šo noteikumu 3. punktā minētajiem būvdarbiem;*
- 11.3. saskaņā ar šo noteikumu 12. punktu ir nepieciešams nosūtīt iepriekšēju paziņojumu par būvdarbu veikšanu.*

Saskaņā ar Noteikumu prasībām ir noteikta virkne būvdarbu, kas rada paaugstinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai:

3. Būvdarbi, kas rada paaugstinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai, ir:

- 3.1. darbi, kuros nodarbinātie ir pakļauti šādam riskam:*
 - 3.1.1. apbērsana ar grunti zemes nogrūvumos;*
 - 3.1.2. applūdināšana ar ūdeni;*
 - 3.1.3. noslīkšana;*
 - 3.1.4. nokrišana no 1,5 m un lielāka augstuma;*
 - 3.1.5. iegrimšana nestabilā gruntī;*
- 3.2. darbi, kuros nodarbinātie nonāk saskarē ar kaitīgām ķīmiskām vai bioloģiskām vielām, kas rada risku nodarbināto drošībai un veselībai vai saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir pakļautas speciālai uzraudzībai;*
- 3.3. darbi, kuros nodarbinātie ir pakļauti apstarošanas riskam ar jonizējošo starojumu un kuru izpildi reglamentē normatīvie akti par aizsardzību pret radiāciju;*
- 3.4. darbi augstsprieguma elektrolīniju aizsardzības zonā;*
- 3.5. pazemē (piemēram, akās, tuneļos) veicamie darbi;*

- 3.6. darbi, kuros nodarbinātajiem nepieciešama gaisa piegādes sistēma;
- 3.7. darbi, kuros nodarbinātie pakļauti paaugstinātam atmosfēras spiedienam (piemēram, kesonos);
- 3.8. spridzināšanas darbi;
- 3.9. darbi, kas saistīti ar būvju, būvkonstrukciju, būvelementu vai iekārtu montāžu, demontāžu vai nojaukšanu.

Protams, pasūtītājam ir tiesības šo sarakstu papildināt, ja ir pamats uzskatīt, ka kāds no būvprojektā paredzētajiem darbiem var radīt paaugstinātu risku nodarbinātajiem.

Savukārt gadījumos, kad būvdarbu kopējais apjoms pārsniedz Noteikumos noteikto apjomu (skatīt zemāk), pasūtītājam pirms būvdarbu uzsākšanas ir jānosūta **iepriekšējais paziņojums Valsts darba inspekcijai** par būvdarbu veikšanu.

12. Pasūtītājam ir pienākums pirms būvdarbu uzsākšanas nosūtīt Valsts darba inspekcijai iepriekšēju paziņojumu par būvdarbu veikšanu (pielikums) vienā no šādiem gadījumiem:

12.1. ja paredzētais būvdarbu ilgums **pārsniedz 30 darbadienas** un būvdarbos **vienlaikus tiek nodarbināti vairāk nekā 20 nodarbinātie**;

12.2. ja plānotais **būvdarbu apjoms pārsniedz 500 cilvēkdienas** (viena vai vairāku nodarbināto kopā nostrādātas darbadienas).

Sarežģītas konfigurācijas ēku karkasu betonēšana rada augstu risku nelaimes gadījumiem

Informācija, kam jābūt iepriekšējā paziņojumā par būvdarbu veikšanu, ir noteikta Noteikumu pielikumā. Galvenokārt tā ir informācija par būvlaukuma adresi, pasūtītāju, būvdarbu veidu, projekta vadītāju (ja tāds ir norīkots), darba aizsardzības projekta sagatavošanas koordinatoru, darba aizsardzības projekta izpildes koordinatoru, paredzamajiem būvdarbu sākuma un beigu termiņiem, novērtēto (plānoto) lielāko nodarbināto skaitu būvlaukumā, kā arī plānoto darbuzņēmēju un pašnodarbināto skaitu.

Turklāt pasūtītājam ir pienākums šo informāciju izvietot redzamā vietā būvlaukumā un, ja nepieciešams, to regulāri atjaunot. Šo pienākumu pasūtītājs var deleģēt arī projekta vadītājam, vienojoties par to līgumā vai slēdzot atsevišķu vienošanos.

Darba aizsardzības plāns ir jāizstrādā pirms būvdarbu uzsākšanas. Saskaņā ar MK noteikumos Nr. 529 "Ēku būvnoteikumi" (pieņemti 02.09.2014.) minēto darba aizsardzības plāns ir darba organizēšanas projekta sastāvdaļa vai atsevišķs dokuments, kas ietver informāciju par to, kā tiks:

- koordinēti būvdarbu veicēji;
- nodrošināta Noteikumos minēto būvdarbu, kas rada paaugstinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai, veikšana.

DARBA AIZSARDZĪBAS KOORDINATORU PIENĀKUMI

Tā kā pasūtītājam ir pienākums norīkot darba aizsardzības koordinatoru gan projekta sagatavošanas, gan projekta izpildes posmā, tad arī tie pienākumi, kas Noteikumos ir noteikti koordinatoriem, pastarpināti ir pasūtītāja atbildība. Tātad, ja būvobjektā notiktu smags nelaimes gadījums, kas saistīts ar būvobjekta Darba aizsardzības plānā noteikto prasību neievērošanu, un atklātos, ka darba aizsardzības koordinatori kādu iemeslu dēļ nebūs pildījuši savus pienākumus, tad pasūtītājam būtu jāatbild par to, ka nav tikusi nodrošināta pietiekama kontrole pār darba aizsardzības koordinatoru darbu.

Lai palīdzētu pasūtītājam sekot līdzi darba aizsardzības koordinatoru darbam, Noteikumos ir detalizēti noteikti darba aizsardzības koordinatoru pienākumi katram būvdarbu posmam:

15. Projekta sagatavošanas koordinatoram ir šādi pienākumi:

15.1. koordinēt ar projekta vadītāju, galveno būvdarbu veicēju, atsevišķu būvdarbu veicējiem un pašnodarbinātajiem šo noteikumu 14. punktā noteikto prasību izpildi;

15.2. saskaņā ar šo noteikumu IV nodaļu izstrādāt darba aizsardzības plānu, iekļaujot arī pasākumus attiecībā uz šo noteikumu 3. punktā minētajiem būvdarbiem;

15.3. sagatavot atbilstošu dokumentāciju, iekļaujot informāciju par darba aizsardzības prasībām.

Lai sagatavotu kvalitatīvu dokumentāciju par darba aizsardzības prasībām, darba aizsardzības projekta sagatavošanas koordinators ir jāņem vērā visas būvprojektam potenciāli saistošās darba aizsardzības prasības (piemēram, par platformām iekārtu apkopju veikšanai u. tml.), kuras noteiktas visos tajos MK noteikumos, kuri izdoti, balstoties uz Darba aizsardzības likuma (pieņemts 20.06.2001.) deleģējumu. Turklāt personai, kas pilda projekta vadītāja pienākumus (tātad, ja tāds nav norikots, tad pašam pasūtītājam), ir jānodrošina darba aizsardzības vispārīgo principu ievērošana visos būvniecības posmos, bet īpaši šādos gadījumos:

14. Persona, kas veic projekta vadītāja pienākumus, ievēro Darba aizsardzības likumā noteiktos darba aizsardzības vispārīgos principus, īpaši šādos gadījumos:

14.1. lemjot par arhitektūras, tehniskajiem un organizatoriskajiem aspektiem, plānojot darbus vai darba posmus, kas norisināsies vienlaikus vai secīgi;

14.2. aprēķinot vienlaikus veicamo būvdarbu apjomu un katra posma veikšanai nepieciešamo laiku un ņemot vērā darba aizsardzības plānu un visus dokumentus, kas izstrādāti vai korigēti saskaņā ar šo noteikumu 15.2., 15.3. un 16.3. apakšpunktu.

Būvdarbu veicēju savstarpējā darbu veikšanas un darba aizsardzības pasākumu koordinēšana ir viens no galvenajiem darba aizsardzības projekta izpildes koordinators pienākumiem.

Papildus tam Noteikumi paredz arī virkni citu pienākumu:

16. Projekta izpildes koordinators ir šādi pienākumi:

16.1. koordinēt darba aizsardzības vispārīgo principu īstenošanu, lemjot par tehniskajiem vai organizatoriskajiem pasākumiem, plānojot dažādu būvdarbu veikšanu vienlaikus vai secīgi un aprēķinot to izpildei nepieciešamo laiku;

16.2. saskaņot un uzraudzīt darba aizsardzības plāna un darbu veikšanas projekta izpildi, lai nodrošinātu, ka galvenais būvdarbu veicējs, atsevišķu

būvdarbu veicēji un pašnodarbinātie ievēro šo noteikumu 26. punktā noteiktās prasības un darba aizsardzības plāna izpildi;

16.3. veikt nepieciešamos grozījumus darba aizsardzības plānā un šo noteikumu 15.3. apakšpunktā minētajā dokumentācijā, ņemot vērā paveiktos darbus un pārmaiņas būvlaukumā un būvprojektā (ja tādas ir veiktas);

16.4. organizēt galvenā būvdarbu veicēja un atsevišķu būvdarbu veicēju (arī to atsevišķu būvdarbu veicēju, kas vienā un tajā pašā būvlaukumā strādā pēc kārtas) sadarbību, saskaņot viņu darbību, lai aizsargātu nodarbinātos un novērstu nelaimes gadījumus darbā un arodslimības, nodrošināt savstarpēju informācijas apmaiņu saskaņā ar Darba aizsardzības likuma prasībām un, ja nepieciešams, iesaistīt pašnodarbinātos;

16.5. saskaņot galvenā būvdarbu veicēja un atsevišķu būvdarbu veicēju paredzētos darba aizsardzības pasākumus un pārbaudīt to izpildi;

16.6. veikt nepieciešamos pasākumus, lai nepieļautu nepiederošu personu uzturēšanos būvlaukumā.

Darba aizsardzības projekta izpildes koordinators nav jāpieņem tehniski un organizatoriski lēmumi vai jānodarbojas ar būvdarbu veikšanai nepieciešamā laika aprēķinu, taču viņam pasūtītāja vārdā ir jāpanāk, lai, pieņemot lēmumus un veicot aprēķinus, tiktu ievēroti vispārīgie darba aizsardzības principi un nodrošināta nepieciešamo darba aizsardzības pasākumu veikšana.

Būvobjektu nožogojums un informācijas par būvdarbiem izvietošana ir viens no svarīgākajiem pasūtītāja pienākumiem

Darba aizsardzības plāns ir galvenais dokuments, kurš nosaka veicamos darba aizsardzības pasākumus un katram būvdarbu veicējam savi darba aizsardzības pasākumi plāni ir jāsaskaņo ar to, nepieciešamības gadījumā veicot izmaiņas, lai novērstu neatbilstības. Tāpēc darba aizsardzības projekta izpildes koordinators ir jāpārbauda būvdarbu veicēju plānotie darba aizsardzības pasākumi, nepieciešamības gadījumā prasot novērst neatbilstības. Tomēr iespējama arī pretēja situācija, kad kāds no atsevišķo būvdarbu veicējiem paredz veikt tādus darba aizsardzības pasākumus, kas nodrošina augstāku nodarbināto aizsardzības līmeni, salīdzinot ar būvobjekta darba aizsardzības plānā paredzēto. Šādās situācijās darba aizsardzības projekta izpildes koordinators ir tiesības veikt nepieciešamos grozījumus esošajā darba aizsardzības plānā.

Darba aizsardzības plāns būvobjektam var būt nepieciešams arī tad, ja ir tikai viens vienīgs būvdarbu veicējs – šādās situācijās par minēto pienākumu izpildi ir atbildīga persona, kas veic projekta vadītāja pienākumus.

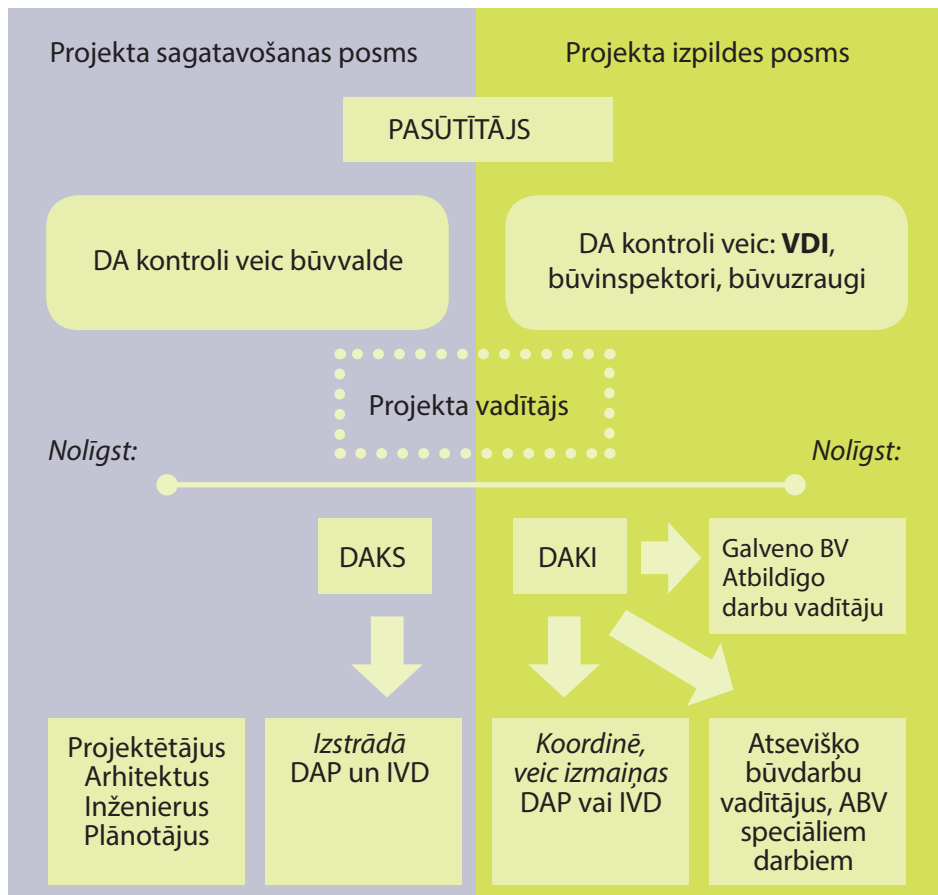
Tātad, ja pasūtītājs nav norīkojis projekta vadītāju, tad tam pašam ir jāveic šie pienākumi, un gadījumos, ja nav nepieciešami darba aizsardzības koordinatori, pasūtītājam pašam ir jāsastāda nepieciešamā dokumentācija un darba aizsardzības plāns (gadījumos, ja tiek veikti paaugstinātas bīstamības būvdarbi vai projekts pārsniedz noteiktos darba apjomus).

Vēl viens būtisks aspekts, par kuru ir atbildīgs pasūtītājs, ir Noteikumu 15.3. apakšpunktā noteiktās dokumentācijas (jeb tā sauktās **informācijas vēlākiem darbiem**) sagatavošana. Šīs informācijas sagatavošanā būtiskā loma ir darba aizsardzības projekta izpildes koordinators kompetencei darba aizsardzībā, jo tā attiecas uz to, cik droši un veselībai nekaitīgi būs iespējams izmantot ēku visā tās dzīves ciklā, piemēram, veicot ēkas uzturēšanas remontus, dažādu iekārtu un sistēmu apkopes u. tml.

Pārskatu par pasūtītāja svarīgākajiem pienākumiem, atbildību un procesā iesaistītiem speciālistiem sk. shēmā.

Pasūtītāja pienākumus atkarībā no paredzētā būvdarbu apjoma un veicamajiem darbiem sk. tabulā.

PASŪTĪTĀJA SVARĪGĀKIE PIENĀKUMI, ATBILDĪBA UN PROCESĀ IESAISTĪTIE SPECIĀLISTI

Saīsinājumi:

ABV – atsevišķi būvdarbu veicēji

BV – būvdarbu vadītājs

DA – darba aizsardzība

DAKI – darba aizsardzības koordinators projekta izpildes posmā

DAKS – darba aizsardzības koordinators projekta sagatavošanas posmā

DAP – Darba aizsardzības plāns

IVD – informācija vēlākiem darbiem

VDI – Valsts darba inspekcija

PASŪTĪTĀJA PIENĀKUMI ATKARĪBĀ NO PAREDZĒTĀ BŪVDARBU APJOMA UN VEICAMAJIEM DARBIEM

Darba devēju (būvdarbu veicēju) skaits	Darba apjoms, bīstamība	Iepriekšējais paziņojums	DA koordinatori	DA plāns
1	Mazāk par 31 darbadienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu	–	–	
1	Mazāk par 31 darbadienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu + paaugstinātas bīstamības darbi	–	–	×
1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu	×	–	×
1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu + paaugstinātas bīstamības darbi	×	–	×
Vairāk par 1	Mazāk par 31 darba- dienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu	–	×	×
Vairāk par 1	Mazāk par 31 darbadienu un 21 nodarbināto vai 501 cilvēkdienu + paaugstinātas bīstamības darbi	–	×	×
Vairāk par 1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu	×	×	×
Vairāk par 1	Vairāk par 30 darbadienu un 20 nodarbināto vai 500 cilvēkdienu + paaugstinātas bīstamības darbi	×	×	×

KOPSAVILKUMS PAR BŪTISKĀKAJIEM PASŪTĪTĀJA PIENĀKUMIEM:

- 1) **norīkot projekta vadītāju**; ja to neizdara, pasūtītājam pašam ir jāveic tā pienākumi;
- 2) **norīkot** prasībām atbilstošu un zinošu **darba aizsardzības koordinatoru projekta sagatavošanas posmam** un sekot līdzi, lai:
 - a) koordinators nodrošinātu darba aizsardzības plāna izstrādi konkrētajam būvprojektam, iekļaujot pasākumus drošai paaugstinātas bīstamības būvdarbu veikšanai;
 - b) koordinators izstrādātu paredzēto darba aizsardzības dokumentāciju vai gadījumā, ja darbus veic tikai viens būvdarbu veicējs, pats veiktu šīs dokumentācijas sagatavošanu;
- 3) **norīkot** prasībām atbilstošu un zinošu **darba aizsardzības koordinatoru projekta izpildes posmam** un kontrolēt, lai tas veic savus pienākumus. Ja būvdarbus veic tikai viens būvdarbu veicējs, tad par šajā punktā paredzēto ir atbildīgs pats pasūtītājs (vai viņa norīkots projekta vadītājs);
- 4) **nosūtīt** Valsts darba inspekcijai **iepriekšējo paziņojumu** (ja tāds nepieciešams vairāku darbuzņēmēju iesaistes vai projekta darba apjoma dēļ) par būvdarbu veikšanu;

Pārvietojamo sastatņu lietošana ir drošs un efektīvs piekļuves veids dažādām būvdarbu zonām

- 5) **izvietot** redzamā vietā **informāciju no iepriekšējā paziņojuma** un nepieciešamības gadījumā regulāri to precizēt;
- 6) sekot līdzi, lai projekta vadītājs un darba aizsardzības koordinatori nodrošinātu vispārīgo darba aizsardzības principu ievērošanu.

SVARĪGĀKĀS VISPĀRĒJĀS DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS

Darba aizsardzības prasību ievērošana ir katra darba devēja pienākums neatkarīgi no uzņēmuma darbības nozares un apjoma. Pasūtītājam nav likumā noteikta pienākuma pārliecināties, vai piesaistītie būvdarbu veicēji ievēro visas Darba aizsardzības likumā noteiktās prasības, tomēr praksē pasūtītājam ir svarīgi zināt galvenos darba devēju pienākumus darba aizsardzības jomā, kā arī prasīt informāciju piesaistītajiem darba devējiem par to izpildi.

Svarīgākie pienākumi darba aizsardzības jomā, kuri jāizpilda jebkuram darba devējam

1. **Darba aizsardzības sistēmas izveide.** Neatkarīgi no darbības nozares un uzņēmuma lieluma tajā ir jābūt atbildīgajai personai par darba aizsardzību. Atkarībā no uzņēmuma lieluma un darbības nozares šos pienākumus var veikt pats darba devējs, norīkots darba aizsardzības speciālists ar atbilstošu izglītību vai ārēji piesaistīts kompetents speciālists vai kompetentā institūcija darba aizsardzībā.
2. **Darba vides iekšējās uzraudzības veikšana,** ietverot periodisku darba vides riska novērtēšanu un preventīvo pasākumu plānošanu.
3. **Nodarbināto apmācība darba aizsardzības jautājumos.** Darba devēja pienākums ir katram nodarbinātajam nodrošināt gan ievadapmācību, gan apmācību darba vietās atbilstoši veicamajiem darba pienākumiem.
4. **Individuālās aizsardzības līdzekļu izsniegšana nodarbinātajiem,** balstoties uz darba vides riska novērtēšanas rezultātiem. Ja ar kolektīvajiem aizsardzības līdzekļiem nav iespējams nodrošināt pietiekamu aizsardzību, darba devēja pienākums ir nodarbinātajiem izsniegt atbilstošus individuālās aizsardzības līdzekļus (darba cimdus, apavus, sejas un acu aizsardzības līdzekļus u. tml.).
5. **Obligāto veselības pārbaūžu veikšana nodarbinātajiem.** Balstoties uz darba vides riska novērtēšanas rezultātiem, darba devēja pienākums ir noteikt, kādas veselības pārbaudes nepieciešamas, lai nodrošinātu savlaicīgu veselības izmaiņu konstatēšanu.

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

DARBA DROŠĪBAS un
VIDES VESELĪBAS INSTITŪTS
RSU aģentūra

NR. 361-2018

PAPILDU INFORMĀCIJA

LABKLĀJĪBAS MINISTRIJAS DARBA ATTIECĪBU UN DARBA AIZSARDZĪBAS POLITIKAS DEPARTAMENTĀ

Skolas ielā 28, Rīgā, LV-1010
Tālrunis 67021526
www.lm.gov.lv

VALSTS DARBA INSPEKCIJĀ

K. Valdemāra ielā 38, k-1, Rīgā, LV-1010
Tālrunis 67186522, 67186523
www.vdi.gov.lv

LATVIJAS DARBA DEVĒJU KONFEDERĀCIJĀ

Raiņa bulvāris 4, 2. stāvs, Rīga, LV-1050
Tālrunis 67225162
www.lddk.lv

LATVIJAS BRĪVO ARODBIEDRĪBU SAVIENĪBĀ

Bruninieku ielā 29/31, Rīgā, LV-1001
Tālrunis 67270351, 67035960
www.lbas.lv

RSU DARBA DROŠĪBAS UN VIDES VESELĪBAS INSTITŪTĀ

Dzirciema ielā 16, Rīgā, LV 1007
Tālrunis 67409139
www.rsu.lv/ddvvi

PAR DARBA AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMIEM

www.osha.lv
www.stradavesels.lv

Labklājības ministrija

VALSTS SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS AĢENTŪRA

VALSTS DARBA INSPEKCIJA

Šis materiāls ir izdots ar Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūras atbalstu kā daļa no Darba aizsardzības preventīvo pasākumu plāna.

Materiālu sagatavoja: Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts, 2018.
Bezmaksas izdevums.